

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ผู้จัดทำได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีการบริโภค (Consumption)

จากการศึกษาของเคนส์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภคของบุคคลคือรายได้แต่ไม่ได้หมายความว่าปัจจัยอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลแต่อย่างใด แต่ในการศึกษาในระยะสั้นได้กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ เช่น รสนิยม อุปนิสัยของบุคคล เป็นต้น ไม่เปลี่ยนแปลงจึงทำให้การใช้จ่ายในการบริโภคมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจะมีการบริโภคเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถเขียนความสัมพันธ์เป็นสมการได้ดังนี้

$$C = f(Y^d)$$

โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค
Y^d คือ รายได้สุทธิส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม ตามหลักความเป็นจริงแม้ว่ารายได้ของบุคคลจะต่ำมากหรือไม่มีรายได้เลย บุคคลก็ต้องมีการบริโภคซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็จะบริโภคเท่าที่จะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ต่อเมื่อรายได้เพิ่มมากขึ้นแล้วการใช้จ่ายในการบริโภคจึงจะเพิ่มตาม

$$C = a + bY^d$$

โดยที่ a คือ รายจ่ายอิสระเพื่อการบริโภค (Autonomous Consumption)
b คือ ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย

$$(MPC = a > 0, 0 < b < 1)$$

2.1.2 แนวคิดของการออม (Saving)

จากการทฤษฎีการบริโภคนำมาหาฟังก์ชันการออม ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับระดับรายได้สุทธิส่วนบุคคล เมื่อ S คือ การออม ได้ดังนี้

$$S = Y^d - C$$

เมื่อแทนฟังก์ชันการบริโภค $C = a + bY_d$ ลงในฟังก์ชันการออมจะได้

$$S = Y^d - a - bY^d$$

หรือ

$$S = -a + (1 - b)Y^d$$

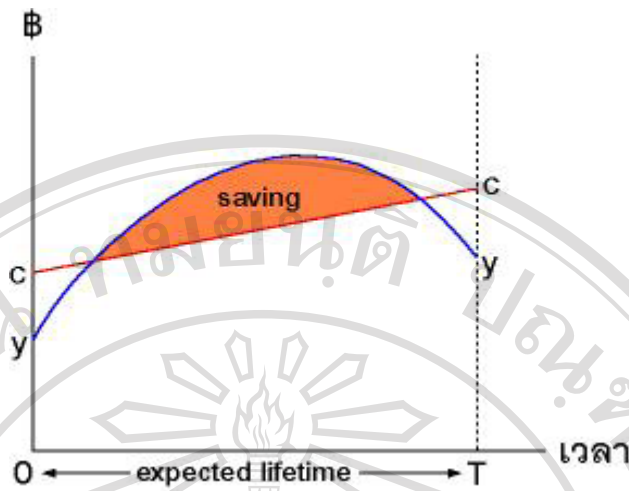
จะเห็นได้ว่า การออมมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้สุทธิส่วนบุคคลในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อระดับรายได้สุทธิส่วนบุคคลเท่ากับศูนย์ การออมจะเท่ากับ $-a$ ต่อเมื่อระดับรายได้สุทธิส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นแล้วการออมจึงเพิ่มขึ้นตาม แต่จะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนเท่ากับ $(1 - b)$ ของระดับรายได้สุทธิของบุคคล ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (Average Propensity to Save: APS) และความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to save: MPS) คำนวณได้จากสูตร

$$APS = S/Y \text{ และ } MPS = dS/dY$$

การออมกับทฤษฎีการบริโภค :

ตามแนวคิดของ James S. Duesenberry เชื่อว่าครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วจะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมเมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income)

ตามแนวคิดของ Franco Modigliani, Albert Ando และ Richard Brumber เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับภาวะคาดคะเนของรายได้ ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตหากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่ง ๆ ดังรูป

Y = รายได้

C = การบริโภค

รูปที่ 2.1 การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิต

จากรูปที่ 2.1 จะได้เห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับ ตามอายุขัยโดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy และ cc แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประหยัดเงินเป็นผู้ออกหน้า ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดเชยหนี้เดิมได้และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับ ช่วงปลายของชีวิตเงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

2.1.3 ทฤษฎีการประกัน (วรลักษณ์ หิมะกลัศ. 2542.)

Von Neuman และ Morgenstern ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อใช้ในการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกของผู้บริโภคภายใต้สถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎแห่งความเป็นจริงซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายโดยมักใช้เพื่ออธิบายรูปแบบของกระบวนการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ของความไม่แน่นอน เช่น ในเรื่องของการประกันต่าง ๆ

จากทฤษฎีการประกัน เมื่อบุคคลไม่ทราบว่าเขาจะได้รับผลกระทบจากความมั่งคั่งของเขาอย่างไรเมื่อเกิดเหตุการณ์ของความไม่แน่นอน ดังนั้นบุคคลอาจเลือกที่จะมีความแน่นอนโดยการซื้อประกัน นั่นคือสถานการณ์ที่เขาเผชิญอยู่นั้นจะประกอบด้วยผลลัพธ์ทั้งหมดในแต่ละเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ทั้งหมด (เหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น) ซึ่งเป็นผลจากการเลือกของบุคคลนั้น และขึ้นอยู่กับความน่าจะเป็นที่เขาจะประสบในแต่ละเหตุการณ์ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงความน่าจะเป็นในการเลือกซื้อประกัน

ผลการเลือก	เกิดเหตุการณ์บางอย่าง (S_1)	ไม่เกิดเหตุการณ์บางอย่าง (S_2)
ทำประกัน	W-h	W-h
ไม่ทำประกัน	W-L	W
ค่าของความน่าจะเป็น	P	(1-P)

เมื่อ W คือ ความมั่งคั่งหรือรายได้เมื่อเริ่มต้น

h คือ เบี้ยประกัน

L คือ มูลค่าของการสูญเสีย

S_1, S_2 คือ สถานการณ์ 2 สถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้

P คือ ค่าความน่าจะเป็นที่เกิดเหตุการณ์หนึ่ง โดย $0 < P < 1$ ดังนั้น

(1-P) คือ ค่าความน่าจะเป็นที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

i คือ ทางเลือกที่ 1 และ 2

ดังนั้น ถ้าระดับของความมั่งคั่งในระดับที่ i ($i = 1, 2$) แทนด้วย $W(S_i)$ ดังนั้น

ทางเลือกของบุคคลจะเป็น

1) บุคคลจะซื้อประกันและมีการสูญเสียเพียงเล็กน้อยในรูปของเบี้ยประกัน (h) ดังนั้น ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ๆ หรือไม่ก็ตาม ความมั่งคั่งของเขาก็คือ (W-h) นั่นคือ ความพอใจที่ได้รับจากการกระทำประกันจะขึ้นอยู่กับ P และ (W-h) สามารถเขียนได้ว่า

$$\text{กรณีซื้อประกัน} = (P, W-h)$$

2) บุคคลจะไม่ซื้อประกัน นั่นคือ เขาจะเผชิญกับการสูญเสียจำนวน L ด้วยความน่าจะเป็น P เมื่อมีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น (เช่น การเจ็บป่วย หรือสูญเสียชีวิต) หรือด้วยความน่าจะเป็น (1-P) ที่เหตุการณ์นั้นจะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ความมั่งคั่งของบุคคลจะเป็น W-L ในกรณีแรก และ W ในกรณีหลัง

$$\text{กรณีไม่ทำประกัน} = (P, W-L, W)$$

จากระดับความมั่งคั่งขึ้นอยู่กับระดับ S_1 และ S_2 ดังนั้น จะได้ความสัมพันธ์ซึ่งเขียนใหม่ได้เป็นกรณีไม่ทำประกัน = $f [P, W(S_1), W(S_2)]$

ดังนั้น ค่าความมั่งคั่งที่คาดไว้สำหรับกรณีที่ไม่ทำประกันคือ

$$E(W) = [P, W(S_1)] + (1-P) [W(S_2)]$$

ดังนั้น บุคคลจะมีระดับของความพอใจ (อรรถประโยชน์) ต่อจำนวนความมั่งคั่งที่คาดไว้สำหรับกรณีไม่ทำประกัน คือ

$$U [E (W)] = U [P, [W (S_1)] + (1-P) [W (S_2)]]$$

ซึ่งถ้าเขียนเป็นฟังก์ชันการตัดสินใจของบุคคล (g) สามารถแสดงได้ คือ

$$g = g [W (S_1), W (S_2); P, (1-P)]$$

หมายความว่า บุคคลจะเลือกสถานการณ์ที่ 1 หรือ 2 จะขึ้นอยู่กับระดับของ S_1 และ S_2 ด้วยความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยค่า P และ $(1-P)$ ตามลำดับ

ถ้าสมมติว่าผู้บริโภครอคาดว่าอรรถประโยชน์นั้นมาจากค่าความมั่งคั่งของเขา ดังนั้น จะได้รับความสัมพันธ์คือ $U=U (W)$

นอกจากนี้ สมมติว่าบุคคลจะชอบความมั่งคั่งที่มากกว่าความมั่งคั่งที่น้อยกว่า และให้อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของความมั่งคั่งของบุคคลนั้นมีค่าลดลง รวมทั้งฟังก์ชันอรรถประโยชน์นั้นอยู่ภายใต้ Axioms แล้ว อรรถประโยชน์ที่คาดหวังสำหรับผลลัพธ์ที่ได้จากการไม่ทำประกัน คือ

$$E [U (W)] = PU [W (S_1)] + (1-P) U [W (S_2)]$$

จากข้อสมมติของอรรถประโยชน์ที่คาดหวังจะได้ว่าค่าอรรถประโยชน์ของความเสียหายคือ ค่าความคาดหวังของอรรถประโยชน์จากสิ่งที่จะได้ออกมาในแต่ละสถานการณ์ นั่นคือ

$$U [P[W(S_1)]+(1-P)[W(S_2)]] = PU[W(S_1)]+(1-P)U[W(S_2)]$$

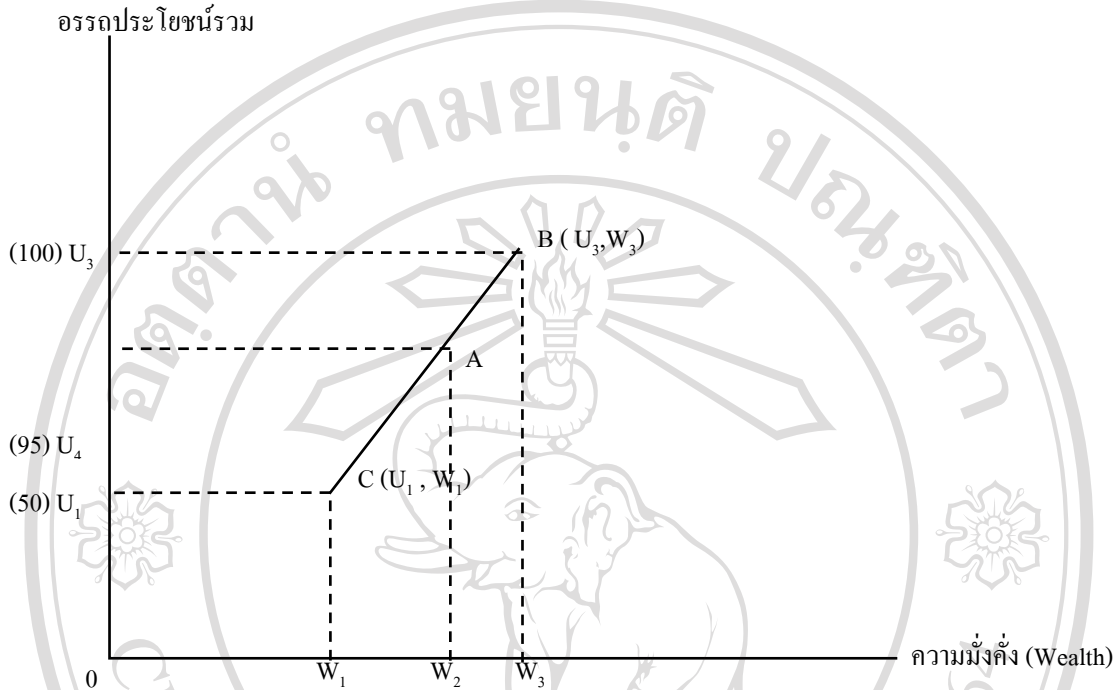
จากสมการที่ได้เราจะได้ว่าฟังก์ชันการตัดสินใจ (g) เขียนอยู่ในรูปของค่าความคาดหวังของผลลัพธ์ที่ได้ ดังนี้ $g[W(S_1), W(S_2); P, (1-P)] = PU[W(S_1)]+(1-P)U[W(S_2)]$

จากสมการนี้ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์ที่คาดหวังกับความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น (S_1 และ S_2)

จากสถานการณ์ของความไม่แน่นอนที่มีผลกระทบต่อความมั่งคั่งนี้ จะทำให้เกิดอรรถประโยชน์ที่ไม่พึงประสงค์กับผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง แต่จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ที่ชอบความเสี่ยง หรือผู้ที่ไม่เป็นทั้งผู้ที่ชอบหรือไม่ชอบความเสี่ยงนั้น ดังนั้นผู้ชอบหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจะเลือกทางที่ 1 ถ้าเบี่ยงประกัน (h) นั้นเท่ากับหรือน้อยกว่าค่าการสูญเสียความมั่งคั่งที่คาดไว้ในกรณีที่ 2 ในกรณีที่ค่าประกัน (h) นั้นสูงกว่าค่าการสูญเสียที่คาดหวังแล้ว ผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงจะไม่ซื้อประกันนั้น เพราะค่าตอบแทนจะไม่คุ้มเท่ากับอรรถประโยชน์ที่สูญเสียไป ซึ่งเป็นผลจากความไม่แน่นอนของความมั่งคั่งนั้น

จากทฤษฎีของการประกันสามารถนำมาประยุกต์กับกรณีการประกันสุขภาพได้

ดังนี้

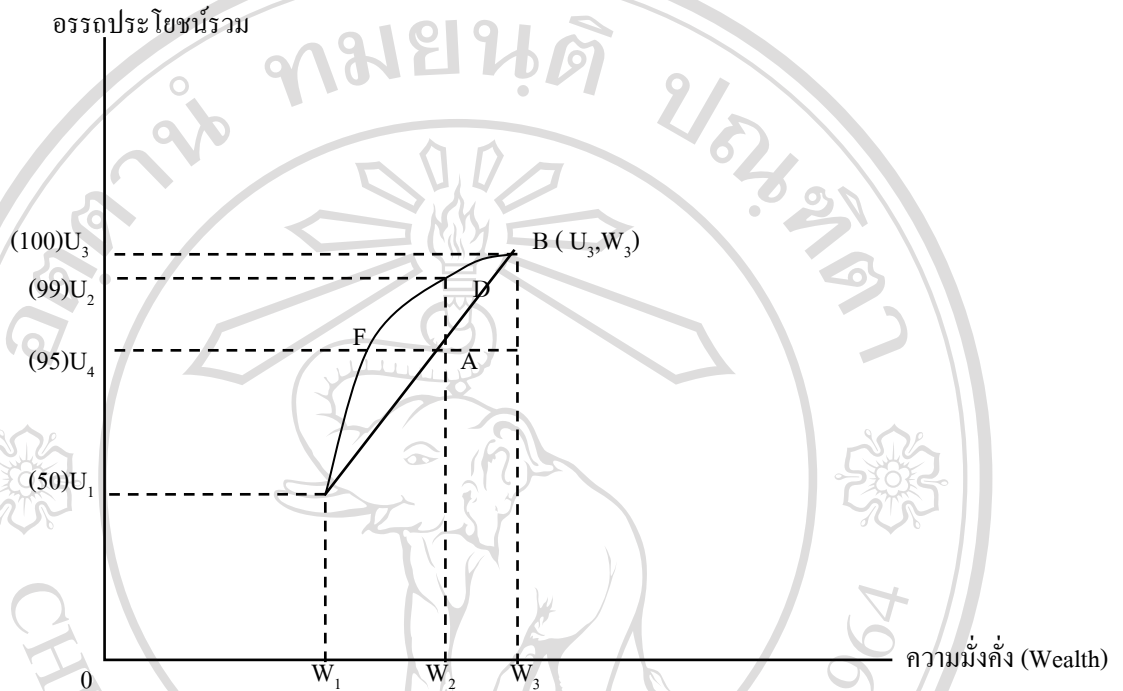
รูปที่ 2.2 ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง

จากรูปที่ 2.2 แสดงถึงค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังที่เป็นเส้นตรง จากจุด (U_3, W_3) ถึง (U_1, W_1) โดยเส้นตรงนี้จะแสดงถึงค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง ณ ระดับของค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังของทางเลือกที่ 2 คือ $U_4 = 95$ ณ จุด A บนเส้นตรง

ดังนั้น บนเส้นตรงนี้ถ้าค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดการเจ็บป่วยมีค่าสูง ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังจะเข้าใกล้จุดซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายของรูป (เข้าใกล้จุด C) และหากค่าความน่าจะเป็นนั้นลดลง ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังก็จะเพิ่มขึ้น โดยเคลื่อนขึ้นไปตามเส้นตรงทางขวา (เข้าใกล้จุด B) ทั้งนี้เพราะค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นคำนวณมาจากผลรวมของการถ่วงน้ำหนักด้วยค่าความน่าจะเป็นของระดับอรรถประโยชน์ค่าต่าง ๆ จึงทำให้การประมาณค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามแนวเส้นตรงนั่นเอง

สำหรับผู้บริโภคนั้นจะเลือกทางที่ 1 หรือ 2 จะขึ้นอยู่กับรูปร่างของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของเขาเอง ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของเขาจะมีลักษณะคว่ำ (Concave) คือ มีลักษณะเป็นอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มมีค่าลดลงเมื่อเปรียบเทียบ

กับความมั่งคั่ง ดังแสดงในรูปที่ 2 ($U_4 = 95$) แสดงว่าผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ซื้อประกัน ณ ระดับเบี้ยประกันที่แท้จริงจะมีอรรถประโยชน์ที่มากกว่าผู้ที่ไม่ได้ซื้อประกัน

รูปที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์รวมกับความมั่งคั่ง

จากรูปที่ 2.3 จะเห็นว่าลักษณะของเส้นอรรถประโยชน์ของผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงซึ่งมีลักษณะเป็นอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มแบบมีค่าลดลงเมื่อเทียบกับความมั่งคั่ง จะอยู่สูงกว่าเส้นอรรถประโยชน์ที่คาดหวังซึ่งเป็นอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มแบบคงที่เสมอ จึงทำให้ผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงจะซื้อประกันที่ขาย ณ ระดับเบี้ยประกันที่แท้จริง (กรณี ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง)

อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริงแล้ว เบี้ยประกันมักไม่อยู่ ณ ระดับราคาที่เป็นเบี้ยประกันที่แท้จริง ทั้งนี้เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายในการบริหาร ต้นทุนทางการตลาดและกำไรของกิจการ เป็นต้น ซึ่งจะรวมอยู่ในค่าเบี้ยประกัน ดังนั้น ผู้บริโภคจะซื้อประกันหรือไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนต้นทุนที่เพิ่มเข้าไป ซึ่งจากรูปที่ 2 ค่า $W_3 - W_2$ คือ ค่าเบี้ยประกัน ณ ระดับมูลค่าที่แท้จริงของความสูญเสีย จะเห็นว่า U_2 มากกว่า U_4 ($99 > 95$) ซึ่งเป็นค่าที่คาดหวังไว้ แต่นักคิดจะมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าประกันที่มากกว่าหรือเท่ากับอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง ($U_4 = 95$) ซึ่งถ้าเมื่อใดที่อรรถประโยชน์ที่เขาได้รับจากการจ่ายเบี้ยประกันของเขาเท่ากับค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังจะทำให้ไม่มีความแตกต่างระหว่างการเอาประกันหรือไม่เอาประกัน และถ้าหากค่าเบี้ยประกันที่เพิ่มขึ้น

นั่นทำให้ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังมากกว่าอรรถประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงที่เขาได้รับแล้วบุคคลนั้นจะไม่ทำการประกันเลย

นั่นคือ จากข้อสมมติที่ว่า ผู้บริโภคมีโอกาสจะสูญเสียเงินจำนวน 5,000 บาท ($W_3 - L$) ด้วย ค่าความน่าจะเป็นจะเป็น P ถ้าหากเกิดการเจ็บป่วย ซึ่งสามารถเขียนได้เป็น $(P, W_3 - L, W_3)$

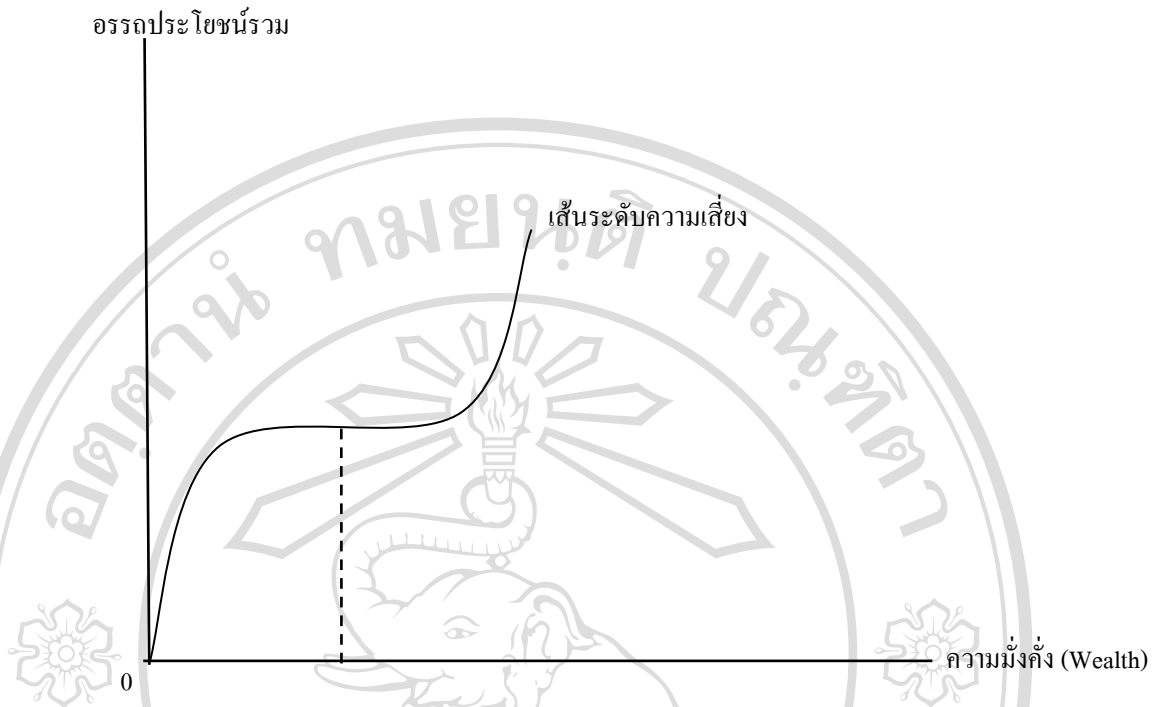
หากเบี้ยประกันคือ R บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุดที่บุคคลจะเต็มใจจ่ายสำหรับค่าเบี้ยประกัน ดังนั้น บุคคลนั้นจะมีรายได้ที่แน่นอนไม่ว่าจะเกิดการเจ็บป่วยหรือไม่ คือ $(W_3 - R)$

ดังนั้น จำนวนสูงสุดที่บุคคลเต็มใจจะจ่ายสำหรับการประกันสามารถหาได้จาก การแก้สมการหาค่า R จากสมการ ดังนี้

$$U(W_3 - R) > PU(W_3 - L) + (1 - P)U(W_3)$$

จากมูลค่าที่คาดไว้สำหรับการสูญเสียจากการเจ็บป่วยคือ $P \times L = 0.1 \times 5,000$ บาท ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ค่า R จะมากกว่าค่า $(P \times L)$ และบุคคลนั้นจะซื้อประกันถ้าราคาเบี้ยประกันนั้น ไม่มากกว่าค่า R ถ้าหากว่าค่าเบี้ยประกันนั้นมากกว่า R แล้วบุคคลนั้นจะไม่ซื้อประกันเลย

ดังนั้นจากรูปที่ 3 จะเห็นว่าบุคคลจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มได้อีกเป็นจำนวนไม่เกิน $W_2 - W_4$ จึงทำให้อรรถประโยชน์ที่แท้จริงนั้นมากกว่าหรือเท่ากับอรรถประโยชน์ที่คาดหวังอยู่ นั่นคือค่าเบี้ยประกัน (R) จะมากที่สุดเพียง $W_3 - W_4$ หรือช่วง FG เท่านั้น จึงจะทำให้บุคคลเต็มใจที่จะซื้อประกันนั้น ซึ่งถ้าเกินกว่านี้บุคคลจะไม่ซื้อประกันเลย จะเห็นว่าช่องว่างระหว่างอรรถประโยชน์ที่แท้จริงกับอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นก็คือส่วนของเบี้ยประกันที่บุคคลยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นนั่นเอง

รูปที่ 2.4 กรณีที่บุคคลมีความเสี่ยงที่ต่างกันขึ้นอยู่กับระดับของความมั่งคั่ง

ในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำมักจะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงทั้งนี้ เพราะหากมีการสูญเสียเกิดขึ้น แม้ว่าจำนวนของการสูญเสียนั้นจะมีจำนวนเท่ากับผู้ที่มียาได้สูงกว่า แต่สัดส่วนของเงินที่ผู้มีรายได้ต่ำกว่านั้นจะมีสัดส่วนของความสูญเสียที่สูงกว่าผู้มีรายได้สูงกว่า

ดังรูปที่ 2.4 จะเห็นว่าบุคคลที่อยู่ในช่วงระดับรายได้ 0 ถึง W_0 จะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง แต่หากมีระดับรายได้เกินกว่า W_0 แล้วจะเป็นผู้ที่ชอบความเสี่ยง

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของการประกัน สรุปได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันนั้นประกอบด้วย

1. ทักษะของบุคคลที่มีต่อความเสี่ยง จากทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันที่กล่าวมาว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของครัวเรือนในการซื้อหรือไม่ซื้อประกัน คือบุคคลนั้นเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเป็นผู้ชอบความเสี่ยง ซึ่งจากทฤษฎีผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงก็จะมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะซื้อประกัน ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ไม่ชอบความเสี่ยงก็จะมีความเป็นไปได้น้อยกว่าในการที่จะซื้อประกัน

2. มูลค่าของการสูญเสีย ในเรื่องของมูลค่าของการสูญเสียนั้น จากทฤษฎีจะเห็นว่า หากมีมูลค่าของการสูญเสียนั้นมีค่ามากจะมีค่าของความน่าจะเป็นที่บุคคลจะทำการซื้อประกันมากกว่าบุคคลที่คาดว่าจะมีมูลค่าของการสูญเสียน้อย

3. ค่าเบี้ยประกันชีวิต หากค่าเบี้ยประกันชีวิตนั้นมีมากกว่าจำนวนสูงสุดที่บุคคลยินดีจะจ่ายแล้วบุคคลนั้นก็จะมีไม่ซื้อการประกันนั้น ดังนั้นค่าเบี้ยประกันชีวิตยิ่งสูงเท่าใดก็จะมีโอกาสอย่างมากที่จะทำให้ค่าเบี้ยประกันชีวิตนั้นมีจำนวนสูงกว่าจำนวนที่บุคคลนั้นยินดีจะจ่าย ซึ่งทำให้ความน่าจะเป็นที่บุคคลนั้นจะซื้อประกันน้อยลง

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานศึกษาเกี่ยวกับการออมในอดีตนั้น ได้มีการศึกษาไว้มากพอสมควรซึ่งปัจจัยและกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษานั้นจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยสาระสำคัญจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ ดังนี้

ศรัศูช โรจน์อุ้นวงศ์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การออมต่อระดับรายได้ของครัวเรือนไทยระหว่างชนบทและเมือง ปี พ.ศ. 2535-2536 ผลการศึกษาพบว่า รายได้มีผลต่อการออมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับทุกกลุ่มครัวเรือน เมื่อพิจารณาค่าความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ยและค่าความโน้มเอียงในการออมหน่วยสุดท้ายของครัวเรือน ครัวเรือนที่มีการออมสอดคล้องกับสมมติฐานวัฏจักรชีวิตคือ ครัวเรือนในเขตเมืองของกรุงเทพฯ และปริมณฑล ส่วนกรณีจำแนกครัวเรือนตามชั้นอาชีพพบว่า ผู้มีบทบาทสำคัญต่อการออมในเขตเมือง ได้แก่ ผู้มีอาชีพลูกจ้างภาคเอกชนและรับจ้างทั่วไปในเขตชนบท ได้แก่ ผู้มีอาชีพค้าขายหรือเจ้าของกิจการ/ธุรกิจ สำหรับกรณีจำแนกครัวเรือนตามชั้นรายได้ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการออมที่สอดคล้องกับสมมติฐานรายได้สมบูรณ์นั้นคือครัวเรือนที่อยู่ในชั้นรายได้ที่สูงกว่าจะมีการออมที่สูงกว่าด้วย ส่วนแบบแผนการใช้จ่ายระหว่างภาคและเมืองกับชนบทแตกต่างกัน ปรากฏว่า ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนค่าอาหารต่อรายจ่ายทั้งหมดของชนบทสูงกว่าในเมืองและครัวเรือนในชนบทต้องชำระค่าน้ำค้ำยืมในสัดส่วนที่สูงกว่าครัวเรือนในเมือง แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในชนบทส่วนใหญ่มีการระเหินสินมาก โดยเฉพาะค้ำยืมจากนอกสถาบันการเงิน การกระจายบริการทางการเงินของสถาบันการเงินออกสู่ภูมิภาคมากขึ้นก็จะช่วยให้เงินออมสูงขึ้น

พนม กิติวัง (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการออมครัวเรือนยังให้ความสำคัญการออมกับสถาบันการเงินค่อนข้างสูงคิดเป็นร้อยละ 39.17 ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันทางการเงินมีความมั่นคงสูง รองลงมาจะออมในรูปของกรมธรรม์ประกันชีวิตคิดเป็นร้อยละ 22.41 ซึ่งครอบคลุมถึงการรักษาพยาบาลที่อาจเกิดขึ้นและมีการออมในรูปของการฝากแชร่ หลักทรัพย์ พันธบัตรต่าง ๆ และ

ตลาดออมสิน/ธนาคารเพื่อการเกษตร ตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนนั้น จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนนั้นมีปัจจัย 2 ตัวแปร คือ รายได้ของครัวเรือนและอายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสำคัญต่อการออมแบบมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ความโน้มเอียงในการออมเพิ่มขึ้น .223 บาทและอายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้มีความโน้มเอียงในการออมเพิ่มขึ้น .226 บาทโดยมีสัมประสิทธิ์ในการตัดสินใจอยู่ที่ 10.6% แนวโน้มการออมของครัวเรือนในอนาคตพบว่า กลุ่มของครัวเรือนตัวอย่างร้อยละ 95.2 คาดว่าจะออม ซึ่งจะออมในรูปแบบใดนั้น ครัวเรือนให้ความสำคัญในด้านความเชื่อมั่นถึงร้อยละ 41.20 เหตุผลสำคัญรองลงมาได้แก่ ผลตอบแทนและชนิดสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง การโฆษณาจูงใจให้ออม ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนที่คาดว่าจะไม่ออมในอนาคต ซึ่งร้อยละ 35.71 เนื่องจากไม่รู้จะออมรูปแบบใด ร้อยละ 28.57 จะไม่ออมเนื่องจากผลตอบแทนที่ได้รับไม่น่าพอใจและเหตุผลรองลงมาคือ ไม่มีสภาพคล่องพอ ไม่เชื่อมั่นในความมั่นคงของสถาบันการเงิน

วัชรพร ดวงสำราญ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดการออมระยะยาวของธุรกิจประกันชีวิต ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรระยะยาวของธุรกิจประกันชีวิต มี 3 ตัวแปร คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จำนวนตัวแทนประกันชีวิต โดย 2 ตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิของธุรกิจประกันชีวิตตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนจำนวนประชากรของประเทศ พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ในขณะที่ตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปีของธนาคารพาณิชย์และอัตราเงินเฟ้อให้ผลลัพธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงว่าเป็นปัจจัยที่ไม่มีความสำคัญในการกำหนดการออมระยะยาวของธุรกิจประกันชีวิต เมื่อพิจารณาถึงขนาดของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 พบว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 1 พันล้านบาท จะมีผลทำให้เบี้ยประกันชีวิตเพิ่มขึ้น 23.6 ล้านบาท ในขณะที่ตัวแทนประกันชีวิตเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้เบี้ยประกันชีวิตเพิ่มขึ้น 0.244 ล้านบาท และถ้าจำนวนประชากรของประเทศเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้เบี้ยประกันชีวิตสุทธิรับสุทธิลดลง 10,016 ล้านบาท อาจพิจารณาได้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างและประกอบกับสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาพิเศษคุ้มครองระยะยาวจึงต้องมีข้อจำกัดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการพิจารณารับประกัน จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจึงไม่มีสิทธิ์ทำประกันชีวิตได้ทุกคน โดยสรุปถ้าธุรกิจประกันชีวิตต้องการให้ประชาชนออมเงินระยะยาวกับธุรกิจประกันชีวิตที่เพิ่มขึ้นจำต้องคำนึงถึงตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร

นี้และในช่วงที่สถานะเศรษฐกิจกำลังเติบโตควรจะส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการออมด้วยการประกันชีวิต รวมถึงการสร้างตัวแทนเข้าสู่ธุรกิจเพื่อมีส่วนสำคัญในการพัฒนาธุรกิจให้เจริญเติบโตอย่างถาวรมั่นคง

ปิยนุช ตู้แก้ว (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนในจังหวัดเชียงรายมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเฉลี่ย 99,457 บาทต่อปี ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายเพื่อบริโภคของครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือน รองลงมาคือจำนวนผู้พึ่งพิง โดยที่ค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายของครัวเรือนคือ 0.904 และถ้าจำนวนผู้พึ่งพิงเพิ่มขึ้น 1 คน ครัวเรือนจะมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น 3,239 บาท นอกจากนี้แล้วครัวเรือนในเขตเทศบาลจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล 2,493 บาท ในการประมาณการมูลค่าการออมนั้นพบว่าครัวเรือนในจังหวัดเชียงรายมีการออมโดยเฉลี่ย 8,283 บาทต่อปี ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือนและจำนวนผู้พึ่งพิง โดยที่ค่าความโน้มเอียงการออมหน่วยสุดท้ายของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย คือ 0.100 และถ้าจำนวนผู้พึ่งพิงเพิ่มขึ้น 1 คน ครัวเรือนจะมีเงินออมลดลง 3,380 บาท ครัวเรือนในเขตเทศบาลมีจำนวนเงินออมน้อยกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาลอยู่ 3,366 บาท ผลการศึกษารูปแบบการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของครัวเรือนคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ การเดินทางและค่าบริการสื่อสารและค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ ครัวเรือนในเขตเทศบาลมีค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษามากกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล สำหรับรูปแบบการออมพบว่า ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงและปานกลางส่วนใหญ่ทำการออมในรูปแบบเงินฝากในสถาบันการเงิน โดยฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์หรือกับกองทุนอื่นๆ ในขณะที่ครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำส่วนใหญ่มีการออมเงินในรูปแบบการเล่นแชร์หรือการออกเงินกู้

ประยงค์ กุศิริสิน (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 331 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 82.8 ของกลุ่มตัวอย่างมีการออม ส่วนครัวเรือนที่เหลืออีก 69 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 17.2 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการออมเนื่องจากการมีภาระรายจ่ายมาก เมื่อศึกษาในส่วนของครัวเรือนที่มีการออม 331 ครัวเรือนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 46-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มี

อาชีพหลักคือการค้าขาย มีอาชีพรองคือการรับจ้าง อาชีพหลักของกลุ่มสมรสคือการค้าขาย จำนวน บุตรที่อยู่ในการดูแล 2 คนรายได้รวมของครัวเรือน 30,001-40,000 บาทต่อเดือน รายจ่ายรวมของ ครัวเรือน 30,001-40,000บาทต่อเดือน ภาระรายจ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เสื้อผ้า-ของใช้โดยมีการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าใช้จ่าย ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่มีบัตรเครดิต 2 ใบ และในการใช้บัตรเครดิตแต่ละครั้งมีการคิดถึงภาระหนี้สินที่จะตามมาก่อนใช้ โดยมีหนี้สินรวม ของครัวเรือน 100,001-500,000 บาทและภาระหนี้สินส่วนใหญ่ของครัวเรือนเป็นหนี้สินประเภท หนี้บัตรเครดิต เช่าซื้อสินค้าอุปโภคและเช่าซื้อยานพาหนะด้านพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือน พบว่า ภาคครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่รับทราบถึงนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของ รัฐบาลแต่มีความรู้ในระดับรู้ปานกลาง โดยมีระยะเวลาการออมของครัวเรือน 10-12 ปี ด้านรูปแบบ การออมของครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการเลือกใช้บริการของ ธนาคาร กองทุนประกันสังคมและกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในรูปแบบเงินฝากต่างๆ เงิน สมทบประกันสังคมและเงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ตามลำดับ นอกจากนี้ ครัวเรือนยังมีการออมนอกระบบสถาบันการเงินในรูปแบบของการซื้อทองคำและการซื้อ อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน การศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการ ออมของครัวเรือนพบว่า ปัจจัย ทางการตลาดที่มีผลต่อ การออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านผลิตภัณฑ์ การออมคือการมีให้เลือกหลายรูปแบบและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เงินออมมีความปลอดภัยไม่ลด มูลค่า ด้านผลตอบแทนจากการออมคืออัตราผลตอบแทนที่ได้รับและด้านการส่งเสริมการตลาดของ สถาบันการเงินคือการมีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมถึงบ้าน เชื้อเชิญให้ออมเงิน การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นกา รออมเงินและมีการรณรงค์การออมผ่านสื่อ

เชา ธนนาทชนะชน (2551) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของ ข้าราชการครูในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่าข้าราชการครูมีอายุเฉลี่ย 47.58 ปี มีอายุเวลา ราชการเฉลี่ย 23.40 ปี ส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยประมาณปี ละ527,438 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในครอบครัวที่มีผู้พึ่งพิง 2 คน มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นมาก ที่สุดเท่ากับ 467,629 บาท รองลงมาคือ ครอบครัวที่มีผู้พึ่งพิง 1 คน มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเท่ากับ 391,454 บาท หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน พบว่าช่วงจำนวนหนี้สิน 900,001 บาทขึ้นไปมีค่าใช้จ่าย เพื่อการบริโภคมากที่สุดเท่ากับ 720,234 บาท จากการศึกษาแบบการออมของข้าราชการครู โดย พิจารณาจากระดับรายได้พบว่าที่ระดับรายได้ 450,001-600,000 บาทมีการออมมากที่สุด ครอบครัว ที่มีผู้พึ่งพิง 3 คนมีการออมมากที่สุด รองลงมาคือครอบครัวที่มีผู้พึ่งพิง 1 คน เหตุผลในการออม

ของข้าราชการครูพบว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ข้าราชการครูทำการออมคือสามารถถอนเงินเมื่อไหร่ก็ได้มากที่สุด จุดมุ่งหมายในการออมพบว่ามีใช้เป็นทุนในการจัดตั้งธุรกิจ/ประกอบอาชีพมากที่สุด สาเหตุที่ไม่มีเงินออมมีสาเหตุหลักคือคิดว่าอัตราผลตอบแทนต่ำ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved